

A POST-TRUTH TEMATIKUS SZÁM ELÉ

Az olvasó a Létünk post-truth korszak kihívásaival foglalkozó tematikus számát tartja a kezében vagy olvassa a képernyőn. A korszak jelzője (igazságon túli, igazság utáni) az Egyesült Államok politikai vitáiból gyorsan átkerült a közösségi médiával foglalkozó kommunikációs és társadalmi folyamatokat leíró diskurzusokba. Tematikus számunk felkért magyarországi szerzői hihetetlen gyorsasággal és nyitottsággal reagáltak a felhívásra, így most már egy egyedülálló, a post-truth korszak kommunikációját úttörő módon körbejáró szakirodalom-együttes jött létre magyar nyelven is. Különösen izgalmas, hogy a vállalkozásnak a főszerkesztő, Mészáros Zoltán támogatásával az újvidéki *Létünk* adott otthont. Ez a tény a hálózatok erejét, az online-technológia tudatos használatának előnyét és a határokat átlépő képességét bizonyítja.

Némi magyarázatra szorulhat a terminológia. Habár a post-truth fogalom értelmezése tudományterületenként változik, alapvetően az álhírek, a deep fake, az összeesküvés-elméletek, a nem ellenőrizhető ismeretek, valamint a hazugság igazságként történő becsomagolását és mediatizálását, illetve ennek társadalmi következményeit értjük alatta. Kiindulópontunk, hogy a politikai kommunikációban meghonosodott nem etikus gyakorlatok a közösségi média környezetében gyorsan termékeny talajra leltek. Az ideológiai vitákon túlmutatva azonban egyre gyakrabban az egyének biztonságát és egészségét is fenyegetik, lásd például az oltásellenes és vírustagadó mozgalmak megerősödését a közösségi médiában, melyek következménye emberi életek elvesztésében mérhető.

A tematikus szám szerzőit a nyár végén arra kértük, hogy az álhírek, a hitelesség, a bizonytalanság, az online bizalom, az új nyilvánosság, a véleménybuborékok vagy éppen az összeesküvés-elméletek kapcsán tanulmányok formájában fejtsék ki tudományosan megalapozott véleményüket és nézeteiket, kitekintést adva abba a szakirodalmi korpuszba is, ami rövid idő alatt létrejött a témában. A blokk létrehozásával az volt a célunk, hogy a jelenség kapcsán diskurzust indítsunk, mely közelebb viszi az olvasót annak megértéséhez, hogy a hagyományos intézmények (iskolák, kormányok, egyházak, kiadók, szerkesztők, kapuőrök, producerek) megrendülése után hogyan alakul majd a közösségi média kommunikációja, és milyen nehézségekkel kell szembenéznie a befogadónak, az olvasónak.

Szűts Zoltán egyetemi docens, médiakutató,
a tematikus szám társszerkesztője

POVODOM TEMATSKOG BROJA O POST-ISTINI

Čitaoci imaju pred sobom ili u štampanom izdanju ili na svojim ekranima tematski broj časopisa koji se bavi izazovima doba post-istine. Markeri ovog vremena (izvan istine, nakon istine) ubrzano su se premestili iz američkih političkih rasprava u diskurse koji opisuju komunikaciju i društvene procese koji imaju veze sa društvenim mrežama. Mađarski autori koji sudeluju u ovom tematskom broju neverovatnom brzinom i otvorenošću su odgovorili na poziv, tako da trenutno jedinstvena zbirka pionirske literature o komunikaciji tokom razdoblja post-istine kruži i na mađarskom jeziku. Posebno je uzbudljivo što je poduhvat predvodio časopis “Létünk” iz Novog Sada uz podršku glavnog urednika Zoltana Mesaroša. Ova činjenica pokazuje moć društvenih mreža, blagodatni svesne upotrebe internetske tehnologije, kao i njenu sposobnost za prekoračenja granica.

Uz terminologiju će možda da budu neophodna dodatna objašnjenja. Iako se interpretacija pojma post-istine od discipline do discipline razlikuje, ona u osnovi predstavlja upakovanost i medijaciju, kao i društvene posledice lažnih vesti, dubinski lažnih podataka, teorija zavere, neproverljivih informacija i laži predstavljenih kao istina. Naše polazište je da su ne-etičke prakse ukorenjene u političkoj komunikaciji brzo pronašle plodno tlo u okruženju društvenih medija. Takođe možemo da potvrdimo da se zaneamarujući ideološke rasprave radi o pitanju sigurnosti i zdravlja pojedinaca koje je sve više ugroženo, na primer jačanjem pokreta protiv vakcinacije ili anti-virus kampanjom na društvenim mrežama, što za posledicu može da ima i ugrožavanje ili gubitak ljudskih života

Krajem leta smo od autora tematskog broja zatražili da predstavljaju svoja naučno utemeljena mišljenja i stavove o zadatoj temi u obliku studija o lažnim vestima, verodostojnosti, neizvesnosti, internetskom poverenju, novoj publici, spoznajnom mehuru ili čak o teoriji zavere, kao i da daju uvida u stručnu literaturu koja je u kratkom vremenu nastala na ovu temu. Stvaranjem bloka cilj nam je bio započeti diskurs o fenomenu koji će čitatelju približiti razumevanje situacije u kojoj će se razvijati komunikacija na društvenim mrežama nakon sloma tradicionalnih institucija (škole, vlade, crkve, izdavači, urednici, vratari, producenti) i s kojim teškoćama će konzumenti i čitatelji morati da se suoče.

Zoltan Sič, vanredni profesor, istraživač medija,
korednik tematskog broja

TO THE POST-TRUTH THEMATIC NUMBER

The readers holds in their hands or read on the screen a thematic issue dealing with the challenges of our post-truth era. The marker of the era (beyond the truth, after the truth) quickly moved from U.S. political debates to discourses describing communication and social processes dealing with social media. The Hungarian authors of our thematic issue responded to the call with incredible quickness and openness, so now a unique ensemble of pioneering literature about the communication of the post-truth era has been circulating in Hungarian as well. It is especially exciting that the venture was hosted by the journal *Létünk* from Novi Sad with the support of the editor-in-chief, Zoltán Mészáros. This fact demonstrates the power of networks, the benefits of conscious use of online technology as well as its ability to cross borders.

The terminology may need some explanation. Although the interpretation of the concept of post-truth varies from discipline to discipline, it basically represents the packaging and mediatization, as well as the social consequences of false news, deep fake, conspiracy theories, uncontrollable knowledge, and lies as truth. Our starting point is that the unethical practices entrenched in political communication quickly found fertile ground in the social media environment. We can as well assert that beyond ideological debates, the safety and health of individuals are increasingly threatened if we for example watch the rise of anti-vaccination and anti-virus movements on social media with consequences which can be measured in the loss of human lives.

At the end of the summer the authors of the thematic issue were asked to express their scientifically based opinions and views on the subject in the form of studies on fake news, credibility, uncertainty, online trust, new publicity, opinion bubbles, or even conspiracy theories, as well as giving an insight into the corpus of literature that emerged in a short time on the subject. By creating the block, our goal was to start a discourse on the phenomenon that would bring the reader closer to understanding how social media communication will develop after the shaking of traditional institutions (schools, governments, churches, publishers, editors, gatekeepers, producers) and what difficulties the recipient, the reader would have to face.

Zoltán Szűts, associate professor, media researcher,
coeditor of the thematic issue

